

Avocatul Poporului,


Renate WEBER

Notă

privind propunerea de soluționare a petițiilor înregistrate la instituția Avocatul Poporului având ca obiect modificarea și completarea Legii nr. 341/2004 a recunoștinței pentru victoria Revoluției Române din Decembrie 1989, pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Brașov din noiembrie 1987 și pentru revolta muncitorească anticomunistă din Valea Jiului - Lupeni - august 1977

1. Obiectul petiției

Prin petițiile formulate s-a solicitat sesizarea Curții Constituționale în privința **modificărilor Legii nr. 341/2004 intervenite prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2014 și prin Legea nr. 179/2021**, din perspectiva încălcării art. 15 alin. (2) , art.147 alin. (4) și art. 148 alin. (2) din Constituție.

În ceea ce privește critica de neconstituționalitate autorii petițiilor consideră, în esență, că prin modificările aduse de **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2014 și Legea nr. 179/2021 se încalcă principiul drepturilor câștigate, în acest sens făcând trimitere la Decizia nr. 830/2008 a Curții Constituționale și la jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (Saieva vs. Casa de compensație a alocațiilor familiale -32/76 și Mario Viva vs. Fondul Național de Pensii a Minerilor -83/87).**

2. Precizări

1) Din analiza Notei de fundamentare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2014 reiese faptul că Legea nr. 341/2004, în forma anterioară modificărilor, nu mai corespunde realităților social-politice și economice actuale, din următoarele considerente:

- aplicarea greșită sau abuzivă a generat inechități și multiplicarea numărului beneficiarilor;
- a generat conflicte sociale, manifestații de stradă, perturbarea activității Secretariatului de stat pentru recunoașterea meritelor luptătorilor împotriva regimului comunist instaurat în Romania

în perioada 1945 - 1989, zvonuri cu impact negativ răspândite pe diferite paliere, aducând atingere și autorității de stat;

- nu prevede sau evidențiază criterii și aspecte importante pentru persoanele care au avut un rol determinat și pentru care se justifică existența unui astfel de act normativ;

- multiplicarea numărului certificatelor a generat stoparea plăților începând cu anul 2012, persoanelor prevăzute la art. 4 alin. (4) din Legea nr. 341/2004;

- plata indemnizațiilor în condițiile prevederilor actuale, având în vedere multiplicarea numărului certificatelor, îngreunează bugetul de stat și nu se justifică;

- a determinat luarea măsurii de sistare a plății indemnizațiilor, care s-a produs în temeiul mai multor acte normative și care, în condițiile prevederilor actuale, este inechitabilă față de persoanele îndreptățite, care au obținut certificate de revoluționar în baza autenticității și veridicității actelor depuse la dosar, ceea ce a condus la probleme sociale grave (credite neachitate care au generat executări silite, abandonuri școlare, boli, decese).

2) Din analiza Notei de fundamentare a Legii nr. 179/2021 reținem argumentele invocate referitoare la caracterul neconstituțional al competențelor, stabilite de prevederile anterioare din Legea nr. 341/2004, în sarcina Parlamentului de organizare a executării legii, de natură administrativă și cu caracter jurisdicțional, prin substituirea instanțelor de judecată, în sensul soluționării unor contestații cu evident caracter de contencios administrativ.

Astfel, prin Legea nr. 179/2021 se elimină competența Comisiei parlamentare a Revoluționarilor din Decembrie 1989 de avizare a actelor administrative prevăzute de lege, eliminând totodată și activitatea jurisdicțională constând în activități de soluționare a unor contestații, aceasta urmând să aibă o singură atribuție și anume aceea de avizare a actelor normative modificatoare, de completare sau de abrogare a normelor prevăzute de Legea nr. 341/2004.

3. Analiza de constituționalitate

Din examinarea conținutului petiției, reiese faptul că petenții sunt nemulțumiți de faptul că modificările survenite prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2014 și prin Legea nr. 179/2021 aduc o altă aplicare a Legii nr. 341/2004 în ceea ce privește preschimbarea sau obținerea certificatelor de revoluționar, făcând trimitere în acest sens la Decizia nr. 830/2008 a Curții Constituționale referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 60 din titlul I al Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente.

Prin decizia anterioară, Curtea Constituțională a constatat că legea nouă operează o modificare sub aspectul măsurilor reparatorii în ceea ce privește imobilele preluate de stat fără titlu valabil, legea nouă având ca unic domeniu temporal de acțiune faza inițială de constituire a situației

juridice, modificând în mod esențial regimul juridic creat prin depunerea notificărilor în termenul legal, cu încălcarea principiului *tempus regit actum* și a dispozițiilor constituționale cuprinse în art. 15 alin. (2) privind neretroactivitatea.

În situația reglementată de Legea nr. 341/2004, cu modificările și completările ulterioare, pentru a analiza încălcarea principiul securității juridice consacrat de art.1 alin.(5) din Constituție, prin raportare la principiul protecției drepturilor câștigate este necesară determinarea **naturii juridice a indemnizațiilor cu caracter reparatoriu.**

Astfel, în jurisprudența sa Curtea Constituțională a stabilit că legiuitorul, în temeiul art. 61 alin. (1) din Legea fundamentală, are deplina competență de a stabili condițiile și criteriile de acordare a indemnizațiilor cu caracter reparatoriu, în funcție de politica socială și fondurile disponibile, asupra acordării lor, precum și asupra cuantumului și condițiilor de acordare.

Prin urmare, spre deosebire de alte drepturi constituționale, care sunt consacrate în mod expres, aceste indemnizații sunt acordate în condițiile suportării finanțării costului de către bugetul de stat, nefiind drepturi consacrate și garantate de Constituție. Se poate spune că, față de acestea, Constituția instituie mai degrabă o obligație de mijloace, iar nu de rezultat, spre deosebire de drepturi consacrate și garantate de Constituție. În acest sens, Curtea Constituțională s-a pronunțat prin Deciziile nr. 678/2011, nr. 534/2011, nr. 228/2010.

Curtea a mai reținut¹ că aceste tipuri de indemnizații au caracter reparatoriu, fără consacrare constituțională, astfel încât legiuitorul le poate acorda sau nu, dar în momentul în care a decis acordarea unor astfel de indemnizații pe o anumită perioadă are, de asemenea, dreptul de a alege frecvența și modalitatea concretă de acordare a acestora. Nefiind drepturi constituționale, legiuitorul poate opta și pentru retragerea viitoare a lor.

Curtea a constatat că, deși temeiul moral al acordării acestor beneficii, izvorât din sentimentul de recunoștință pentru cei care, prin jertfa și contribuția proprie, au condus la căderea regimului comunist și la instaurarea democrației, este incontestabil, acesta nu constituie totuși, potrivit Constituției, o obligație de reglementare a statului în acest sens, neputându-se vorbi, astfel, de existența unui drept fundamental la obținerea unor indemnizații în virtutea calității de Luptător Remarcat prin Fapte Deosebite în cadrul Revoluției Române din Decembrie 1989. De asemenea, Curtea a arătat că indemnizația de revoluționar are un caracter reparatoriu, iar legiuitorul are deplina competență de a stabili condițiile și criteriile de acordare a acesteia, în temeiul art. 61 alin. (1) din

¹ Decizia nr. 768/2020 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 11 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2016 privind unele măsuri pentru salarizarea personalului plătit din fonduri publice, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare și ale art. 12 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 90/2017 privind unele măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene

Legea fundamentală. În acest sens este și Decizia nr. 193 din 2 aprilie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 416 din 10 iulie 2013.

Pe de altă parte, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2014 nu operează o modificare sub aspectul calității de revoluționar, ci instituie doar o nouă procedură pentru preschimbarea certificatelor de revoluționar obținute în baza legislației anterioare, **procedură care se aplică pentru viitor situațiilor ce se vor constitui, se vor modifica sau se vor stinge după intrarea ei în vigoare.**

Astfel, modificările survenite prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2014 reprezintă opțiunea legiuitorului justificată de finalitatea exercitării în condiții optime a unui drept, prevenindu-se eventualele abuzuri și limitându-se efectele negative asupra stabilității și securității raporturilor juridice civile.

Referitor la **principiul neretroactivității legii**, consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituție, Curtea a stabilit în jurisprudența sa că **în conceptul de "drepturi câștigate" pot intra doar prestațiile deja realizate până la intrarea în vigoare a noii reglementări.** Prin urmare, numai dacă legiuitorul ar fi intervenit asupra acestor prestații (indemnizații) deja încasate s-ar fi încălcat dispozițiile art. 15 alin. (2) din Constituție. Ordonanța de urgență nr. 95/2014 și Legea nr. 179/2021 nu au efecte asupra prestațiilor deja obținute anterior intrării sale în vigoare, care constituie *facta praeterita*, conformându-se astfel dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Constituție, potrivit cărora *"Legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile"*.

Prin urmare, **actele normative noi nu modifică situația juridică creată pentru persoanele îndreptățite, care au obținut certificate de revoluționar în baza autenticității și veridicității actelor depuse la dosar, aceștia beneficiind în continuare de indemnizațiile stabilite de lege.**

Prin Decizia nr. 1.533 din 28 noiembrie 2011, Curtea Constituțională a reliefat necesitatea creării unui echilibru între interesele generale ale societății și interesele particulare ale persoanelor, sens în care este și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care a statuat că un stat contractant, mai ales atunci când elaborează și pune în practică o politică în materie fiscală, se bucură de o marjă largă de apreciere, cu condiția existenței unui „*just echilibru*” între cerințele interesului general și imperativele apărării drepturilor fundamentale ale omului (Hotărârea din 23 februarie 2006, pronunțată în Cauza *Stere și alții împotriva României*, paragraful 50).

În concluzie, constatăm că dispozițiile **Ordonanței de urgență nr. 95/2014 și Legii nr. 179/2021** nu contravin textelor constituționale, consacrate în art. 15 alin. (2), art. 147 alin. (4) și art. 148 alin. (2) din Constituție.

3. Propuneri

Având în vedere situația expusă, apreciem că nu sunt motive pentru sesizarea Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate a Legii nr. 341/2004, cu modificările și completările ulterioare.

Propunem formularea unui răspuns COLECTIV, care să fie postat pe site-ul instituției, conform celor reținute în prezenta Notă, precum și formularea unor răspunsuri individuale adresate petenților care ne-au sesizat.

